

scriptam, vt lapides cancrorum vel solos cum successu vsurpatos faceamus; Ita alterum illud certum quoque est, traumatica, varianda esse pro ratione affectuum & effectuum. Illorum ratione, quod variet contusio ab vlcere, vtraque a vulnere simplici, a fractura, quin vulnus a vulnere, vlcus ab vlcere distat. Variant ratione locorum affectuum; variant ratione materiae ipsius dictorum traumaticorum.

Hinc traumatica alia sunt generalia, alia specialia, tum simplicia, tum inter se nupta, vnde selecta opus est. Sic v. g. in vulneribus capitis vsitatissima pra reliquis est betonica, vnde & emplastrum de betonica vnice tunc expetitur; scabiosa, veronica, symphytum, bugula, veronica, pulmone magis fauent, vnde in pthisi optima, & alias quoque pectoralia cum traumaticis vt v. g. elixir pect. r. de cum essentia traumatica mixtum; agrimonia magis hepate affecto & renibus, v. g. in mictu cruento & gonorrhoea etiam virulenta, laudem meretur, quo casu optima sunt traumatica illa decocta.

Hae in genere tum de traumaticis ipsis, tum de vsu interno dicta sunt. Eiusdem commatis vero sunt & sarcotica, glutinantia & epulotica, de quibus quaedam seorsim dicenda veniunt, quatenus effectum specialem praestant, & gradum quasi tum dicunt, tum amulantur, quem natura successiue in consolidatione occupata exprimit, vnde nec ipsa nisi gradu inter se differunt.

LIBRI I. SECTIO II. CAPVT IX.

De Sarcoticis.

ΣΑΡΚΟΤΙΚΟΝ, seu carnem generans illud est, quod deficientem carnem in vlcere vel vulnere cauo progignit, ipsumque cauum carne implet, idque solum mediate & per accidens, quatenus impedimenta, quae naturam in producenda carne retardare possunt, tollunt. Cum enim carnem generare solius naturae opus sit, proprie loquendo nullum medicamentum sarcoti-

coticum dici posset, dicitur tamen ita respectu inde adiutæ naturæ.

Etenim materia carnis sanguis est, isque bonus, laudabilis, efficiens natura subiectorum corporum, quibus superinduci caro debet, id est, naturalis eorum temperies, quæ sanguinem apponit, agglucinat, tandemque plane assimilât. Adiuuans ea medicamentum est, quod detergendo, modiceque siccando remouet ea, quæ naturam in opere suo remorantur.

Quod si contingeret, autore *Galeno lib. 3. m. m. c. 3.* affluentem sanguinem nullum neque in quantitate, neque in qualitate vitium habere, partem quoque, cui in generanda carne succurrimus, bona temperatura esse præditam, nil est, quod obstat, quo minus carnis generatio & nullius externi medicamenti ope prospere succedat, ambabus quippe causis efficiente & materiali præsentibus. Id vero cum ob læsionem grauiorem fieri minus possit, & in carnis productione hinc duplex perpetuo generetur excrementum: vnum tenue, ichor nempe, seu fæcies, vnde vlcerum redditur humidum; alterum crassum, sordes scilicet, vnde sordidum redditur, proinde duplici etiam medicamento opus est, humidum excrementum siccando & sordidum detergendo, licet vni eidemque medicamento eadem facultas inesse queat.

Vbi igitur profundior hiatus & cavum explendum occurrit, speciatim conueniunt sarcotica moderate calefacientia & siccantia, citra morsum, acrimoniam & adstrictionem, nec colligantia sc. nec cogentia, sed intemperiem tollentia & vitale, *ῥοβορῶν* roborantia.

Hinc instar regulæ notandum est, vt omne excessuum humidum, vlcerum & vulnerum consolidationi aduersum est; ita quæcumque blande illud moderantur, sunt sarcotica, idque tanto magis, quo pars ipsa vel humidior natura ac temperie sua est, vel siccitate gaudet. Nisi enim id fiat, promptissime caro luxuriat, & in cerebro fungos, in aliis excrementas alias producit.

Sic in vulneribus cerebri v. g. omnia humida, præterquam

diffipantia, nocent, oleosa, pinguia, quin in genere fere, nisi sine balsamica, omnibus adeo nocent, & minus conueniunt.

Par ratio est vulnerum capitis, & circa frontem, & similia, vbi vnguento digestiuo nullus est locus, si quidem feliciter mederi est animus.

Sic si vngues sint vulnerati, sola siccantia rem omnem absoluunt. Adeoque in hoc non raro errant chirurgi, quod oleosis vnguentis vel emplastris continuando sordidum reddunt vulnus & producant. Id quod & in vlcibus serpentibus cum primis valet, si quidem in singulis eiusmodi casibus glandula cutanea labefactata ichorem stillant, omni modo compescendum.

Hinc merito & in his externis celebrantur tum alcalina, ex pompholyge, lithargyrio, cerussa, aliisque, qualis etiam est pulvis foliorum aristolochiae longae, imo & vitriolata & aluminosa constrictiua eundem in finem laudantur non immerito; tum balsamica, quae & balsamum vitale, & sustinentes idem & suscipientes partes obseruant.

Quod ergo olea cocta & pigriora vlcibus non conueniunt, non aequae ideo fit, quod acida sint, sed quod laxum reddunt, quod strictum esse debebat, pro consolidatione praestanda, id quod & de emplastris valet.

Referenda huc etiam est abstergio; ita scilicet semper ichor est tollendus, ne *γλίσκιδν*, glutinosum, gelatinosum negligamus. Blande & mediocriter detergere conuenit, vt sordes, quae in carnis generatione proueniunt, amoueant, circa tamen mordacitatem, ne si valentiora sint, non sordes modo abstergant, verum etiam sanguinem concrecentem, & in carnem coire non sinant propullulantes miculas & stamina carnea prima.

Non nimis ergo adstringere vel siccare debent narcotica, alioqui facile fit, vt partis defoedetur conformatio. Patere narcoticorum natura potest e contrariis iam supra dictis catharteticis, quae superfluum illud humidum & excessiuum luxurians demunt & domant.

LIBRI